

Література:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Закон України № 2155-IX від 24.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text>
2. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-03. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Про гуманітарну допомогу. Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>.
4. Про благодійну діяльність та благодійні організації. Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>.
5. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-324-8-19>

PROBLEMATIC ISSUES OF CRIMINAL LIABILITY FOR CRIMES PROVIDED FOR IN ARTICLES 351, 351-1, 351-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ СТАТТЯМИ 351, 351-1, 351-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Borovyk A. V. Боровик А. В.

*Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Vice-Rector for Scientific Work
Academician Stepan Demianchuk
International University of Economics
and Humanities
Rivne, Ukraine*

*кандидат юридичних наук, доцент,
проректор з наукової роботи
Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка
Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Ефективна діяльність представників влади вимагає створення дієвого механізму забезпечення виконання законних вимог вказаних суб'єктів. Для реалізації цієї мети в законі про кримінальну відповідальність встановлено підстави кримінальної відповідальності за різні прояви

перешкоджання певним категоріям представників влади, зокрема у ст. 351, 351-1, 351-2 КК України.

Однак аналіз об'єктивних та суб'єктивних ознак вказаних деліктів свідчить про серйозні прорахунки законодавця, допущені під час конструювання вказаних кримінально-правових заборони.

Йдеться зокрема про різні форми об'єктивної сторони цих кримінальних правопорушень. Для усіх досліджуваних випадків перешкоджання діяльності державних органів та їх представників спільними формами об'єктивної сторони є невиконання їх законних вимог та створення штучних перешкод у роботі вказаних суб'єктів. Натомість у ст. 351 та 351-1, на відміну від ст. 351-2 КК України криміналізовано також надання їм завідомо неправдивої інформації. У зв'язку з цим виникає логічне питання, чому серед форм об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 351-2 КК України, відсутнє надання завідомо неправдивої інформації і як кваліфікувати таке діяння у випадку його вчинення? Звісно тут можна застосувати різні правила тлумачення кримінально-правових норм, однак помилка законодавця очевидна і може бути усунута шляхом удосконалення кримінального законодавства.

Заслугує на увагу і питання про суб'єктів вказаних деліктів. Незважаючи на те, що ст. 351, 351-1, 351-2 КК України містять підстави кримінальної відповідальності за однорідні кримінальні правопорушення, що полягають у перешкоджанні діяльності представників держави чи відповідних органів влади, законодавець використав різні підходи до визначення суб'єктів цих деліктів. Лише у ст. 351 та 351-1 КК України суб'єкт кримінального проступку спеціальний – службова особа. Натомість у ст. 351-2 КК України відсутня безпосередня вказівка на спеціального суб'єкта. Очевидно, що це недолік системи кримінально-правової охорони представників влади, оскільки по-різному забезпечується їх кримінально-правовий захист.

Водночас в теорії кримінального права висловлюють аргументовані сумніви про доцільність вказівки на спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого ст. 351 КК України.

На переконання В. Р. Ладнюк необхідність визнання суб'єктом конкретного злочину спеціального суб'єкта зумовлена двома факторами: 1) за змістом злочинне посягання може бути вчинене тільки спеціальним суб'єктом, тобто суб'єктом, який наділений хоча б однією додатковою (спеціальною) ознакою, що й надає можливість йому вчинити таке посягання; 2) належною правовою оцінкою підвищеного ступеня суспільної небезпеки злочинних діянь, які вчиняє спеціальний суб'єкт, порівняно зі ступенем суспільної небезпеки злочинних діянь, які

вчиняє загальний суб'єкт. Із цього випливає, що доцільність і необхідність визнання суб'єктом злочину тільки спеціального суб'єкта будуть обґрунтованими за наявності одного з перелічених факторів. У першому випадку йдеться про виключну можливість учинити відповідні злочинні діяння тільки спеціальним суб'єктом. Натомість у другому – суб'єктом злочину може бути визнаний (і здебільшого його визнають) як загальний, так і спеціальний суб'єкт; належну правову оцінку підвищеного ступеня суспільної небезпеки діянь спеціального суб'єкта забезпечують шляхом встановлення відповідних кваліфікуючих чи особливо кваліфікуючих ознак, а суб'єктом основного складу злочину визнають загальний суб'єкт [1, с. 144-145].

На цій підставі дослідниця констатує відсутність факторів для визнання суб'єктом злочину, передбаченого ст. 351 КК України, виключно спеціального суб'єкта злочину (службову особу). Зазначене зумовлено тим, що насправді перешкоджання, а точніше невиконання законних вимог, створення перешкод у роботі або надання неправдивої інформації, може бути вчинене не тільки службовою, а й будь-якою іншою особою. Наприклад, охоронець приватного підприємства може вчинити невиконання законних вимог або створити перешкоди в роботі народного депутата чи депутата місцевої ради. Утім за характером своїх повноважень охоронець приватного підприємства не виконує функції представника влади чи місцевого самоврядування, а його посада не пов'язана з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій. Таким чином, зміст суспільно небезпечних діянь, у яких полягає перешкоджання діяльності народного депутата України, депутата місцевої ради, комітету чи тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, не обмежує коло можливих виконавців таких діянь. Тому перешкоджання може бути вчинене як службовою особою, так і загальним суб'єктом злочину [1, с. 144-145].

Не випадково Л. П. Брич зазначає, що відповідальність за ст. 351-2 КК України за невиконання вимог Вищої ради правосуддя, її органу чи члена Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України чи члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України може нести лише та особа, на яку покладено обов'язок виконувати відповідні вимоги. Натомість суб'єкт цього кримінального правопорушення у формі створення штучних перешкод у роботі – загальний [2, с. 1072].

Застосування різних підходів до конструювання об'єктивних та суб'єктивних ознак однорідних кримінальних правопорушень, передбачених ст. 351, 351-1, 351-2 КК України, дає підстави стверджувати про помилку законодавця, допущену ще на етапі доповнення КК України вказаними статтями. Адже така ситуація

обумовлює труднощі тлумачення та подальшого застосування відповідних кримінально-правових заборони. Розв'язання вказаних проблем можливе в умовах комплексного реформування кримінального законодавства України.

Література:

1. Ладнюк В. Р. Кримінально-правова характеристика перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2020. 255 с.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / [А. М. Бойко, Л. П. Брич, О. О. Дудоров та ін.] ; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. [10-те вид., переробл. та доповн.]. Київ : Дакор, 2018. 1360 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-324-8-20>

PECULIARITIES OF THE DEFINITION OF A VICTIM OF THE CRIME, WHICH IS PROVIDED BY PART 2 OF ART. 377 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОТЕРПІЛОГО ВІД ЗЛОЧИНУ, ЯКИЙ ПЕРЕДБАЧЕНИЙ Ч. 2 СТ. 377 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Карпова Н. Ю. Карпова Н. Ю.

*Doctor of Philosophy in Law,
Associate Professor
at the Department of Law
Higher Educational Institution
"Academician Yuriy Bugay International
and Scientific Technical University"
Kyiv, Ukraine*

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права
Заклад вищої освіти
«Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка
Юрія Бугая»
м. Київ, Україна*

According to the provisions of the Constitution of Ukraine [1], the Laws of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges» dated June 2, 2016 No. 1402-VIII [2], «On the High Council of Justice» dated December 21, 2016 No. 1798 – VIII [3] the function of justice is carried out in Ukraine exclusively by the courts.